

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Tieteellisten seurain valtuuskunnasta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Tieteellisten seurain valtuuskunnasta. Lailla ehdotetaan järjestettäväksi tieteellisten seurojen yhteiselimenä toimivan Tieteellisten seurain valtuuskunnan asema ja tehtävä niin, että ne olisivat myös uudessa perustuslaissa edellytetyllä tasolla ja että valtuuskunnan oikeus-

henkilöasema olisi selkeä. Valtuuskunnasta tulisi julkisoikeudellinen yhteisö, jonka toimintaan kuitenkin suurelta osin sovellettaisiin yhdistyslain säännöksiä. Valtuuskunnan tehtävät säilyisivät ennallaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2007 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Tausta ja nykytila

Vanhimmat tieteelliset seurat syntyivät Suomeen jo ennen 1800-luvun puoliväliä ja eri tieteenalojen seuroja perustettiin paljon sen jälkipuoliskolla. Seurat harjoittivat tieteellistä julkaisutoimintaa, järjestivät esitelmätilaisuuksia ja organisoivat tutkimusaineistojen keruuta, toteuttivat tutkimushankkeita sekä hankkivat kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta. 1890-luvulla toiminta ja kirjakokoelmat olivat laajentuneet niin, että katsottiin tarpeelliseksi tiivistää tieteellisten seurojen yhteistoimintaa. Myös valtiovalta katsoi riippumattoman tieteenharjoituksen ja kansallisten tieteiden edistämisen niin tärkeäksi, että se oli valmis tukemaan taloudellisesti syntymässä olevaa yhteenliittymää.

Tieteellisten seurain valtuuskunta perustettiin vuonna 1899, jolloin keisari senaatin talousosaston esityksestä määräsi, että Helsinkiin tarkoitusta varten rakennettava talo (niin sanottu Pöllölä) luovutettaisiin tieteellisten seurojen käyttöön ja että talon ja siinä toimivien seurojen yhteisten asioiden hoitoa var-

ten tulisi perustaa valtuuskunta sekä että senaattilla olisi oikeus antaa tarkempia määräyksiä valtuuskunnan kokoonpanosta. Lisäksi päätöksessä oli tiettyjä määräyksiä valtuuskunnalle yleisistä varoista myönnettävistä määrärahoista. Tämän nojalla senaatti teki 19 päivänä elokuuta 1899 päätöksen, jossa määrättiin tieteellisten seurain valtuuskunnan kokoonpanosta ja toiminnasta.

Valtuuskuntaan kuului aluksi yhdeksän tieteellistä seuraa. Valtuuskunnan ensisijainen tehtävä oli hallinnoida seurojen käyttöön senaatin päätöksellä osoitettuja tiloja. Vuonna 1931 seurojen käyttöön osoitettiin Säätöyhtiön talo, joka oli vapautunut eduskunnan käytöstä. Kun Säätöyhtiön talo 1980-luvulla muuttui valtioneuvoston kokous- ja juhlatilaksi, tieteellisille seuroille osoitettiin muita tiloja Helsingin Kruununhaassa, muun muassa jäsenseurojen kokous- ja toimistotilaksi vuonna 1997 Tieteiden talo. Seurat voivat edelleenkin pitää kokouksia myös Säätöyhtiön talolla.

Valtuuskunnan jäsenmäärä lisääntyi aluksi hitaasti, mutta viime vuosikymmenien aikana jäsenseurojen lukumäärä on kasvanut voimakkaasti. Tällä hetkellä jäseniä on 236. Jäseniksi hyväksytään seuroja, joiden toimin-

nan pääpaino on tieteellisessä toiminnassa. Lisäksi edellytetään, että alan tutkijat kuuluvat edustavasti niiden jäsenkuntaan ja luotamuselimiin. Valtuuskunnan sääntöjen mukaisesti opetusministeriö on vahvistanut luettelon valtuuskunnan jäseneuroista.

Valtuuskunnan toimintaa ohjaavat säännöt, jotka valtuuskunnan kokous on hyväksynyt 27 päivänä toukokuuta 1990 ja opetusministeriö vahvistanut 14 päivänä kesäkuuta 1990. Valtuuskunnan tärkeimmät toimielimet ovat kokous ja hallitus. Kokouksessa kullakin jäseneturalla on yksi edustaja. Hallitukseen kuuluu 15 jäsentä, joista Suomalainen Tiedeakatemia ja Suomen Tiedeseura nimeävät kumpikin kaksi edustajaa, Teknillisten Tieteiden Akatemia yhden edustajan ja muut valitsee vuosikokous muiden jäsenseurojen joukosta. Valtuuskunnan ylläpitämän julkaisukeskuksen toimintaa johtaa erillinen johtokunta.

Valtuuskunta on Suomessa toimivien tieteellisten seurojen valtakunnallinen yhteistoimintaelin. Sääntöjensä mukaan sen tehtävänä on valvoa ja edistää seurojen toimintaedellytyksiä, kehittää kotimaista ja kansainvälistä tieteellistä yhteistyötä ja tieteellistä informaatiota tekemällä aloitteita, antamalla lausuntoja ja kannanottoja. Valtuuskunta vastaa toimintaansa varten osoitettujen varojen käytöstä ja seuroille luovutettujen yhteisten tilojen hallinnasta ja hoidosta. Valtuuskunnan tehtävänä on myös edistää seurojen julkaisu-toimintaa.

Valtuuskunnalla on keskeinen asema tieteellisten julkaisujen kansainvälisessä vaihtotoiminnassa Suomen osalta. Toiminta perustuu Unescon asiaa koskevaan yleissopimukseen vuodelta 1958. Sen mukaisesti Tieteellisten seurain valtuuskunnan ylläpitämä Tieteellisen kirjallisuuden vaihtokeskus toimii vaihdon kansallisena keskuksena maassamme. Keskus huolehtii suomalaisten tieteellisten julkaisujen, ensi sijassa tieteellisten seurojen julkaisujen, lähettämisestä ulkomaisille vaihtokumppaneille ja kirjastoihin ja ottaa vastaan ja välittää vaihdossa saadun kansainvälisen tieteellisen kirjallisuuden kotimaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kirjastoihin.

Valtuuskunnalla on merkittävä osa tieteellisen julkaisu-toiminnan tukemisessa myös muuten. Valtuuskunta ylläpitää julkaisukes-

kusta, joka neuvoa ja auttaa jäsenyhteisöjä julkaisujen tuottamisessa ja markkinoinnissa. Valtuuskunta pitää yllä myös tieteellisen kirjallisuuden markkinointiin keskittynyttä Tiedekirja-myyntinäyttelyä.

Valtuuskunnan toiminnassa on viime vuosina erityisesti painotettu myös tieteen tunnetuksi tekemistä ja suurelle yleisölle tarkoitettua tiedeviestinnän kehittämistä. Valtuuskunta julkaisee Tieteessä tapahtuu -lehteä, joka sisältää yleistajuisia artikkeleita eri tieteenaloilta ja jossa käydään keskustelua tiedettä ja tiedepolitiikkaa koskevista ajankohtaisista kysymyksistä. Valtuuskunta on keskeinen järjestäjätaho useiden yhteisöjen yhdessä järjestämille Tieteen päiville, joilla tieteen tuloksista kerrotaan yleisölle.

Valtuuskunta on merkittävä asiantuntijaelin tieteenharjoittamista ja tiedepolitiikkaa koskevista asioista, koska sen käytössä on laaja tieteellinen asiantuntemus kaikilta tieteenaloilta, se on riippumaton eikä edusta yksittäistä yliopistoa, tieteenalaa eikä tutkimuslaitosta.

Valtuuskunta toimii pääasiassa opetusministeriön vuositteittain myöntämän harkinnanvaraisen valtionavun turvin. Valtionavustus suoritetaan tieteen tukemiseen osoitetuista veikkausvoitto varoista, ja se on nykyisellään noin 1,8 miljoonaa euroa. Valtionavustus on noin 80 prosenttia valtuuskunnan vuosibudjetista. Vuodesta 1985 lähtien jäsenseurat ovat maksaneet henkilöjäsenmäärään sidotun jäsenmaksun. Lisäksi valtuuskunnalla on muita tuloja eri lähteistä.

Tieteellisten seurain valtuuskunnan palveluksessa on 25 henkilöä vuonna 2005. Henkilökunta on Valtiokonttorin tekemiin päätöksiin perustuen ollut valtion eläkejärjestelmän piirissä.

1.2 Nykytilan arviointi

Tieteellisten seurain valtuuskunnalla on vakiintunut ja keskeinen asema suomalaisessa tutkimusjärjestelmässä. Tieteellisten seurojen yhteiselimenä se edustaa laajalti suomalaista tiedeyhteisöä. Valtuuskunta huolehtii tieteellisten seurojen yhteisistä toimintaedellytyksistä, ja sillä on merkittäviä tehtäviä suomalaisen tieteellisen julkaisu-toiminnan edistämässä ja julkaisujen levityksessä.

Valtuuskunta ja sen järjestysmuoto perustuvat vuodelta 1899 peräisin oleviin keisarin ja senaatin päätöksiin. Nykytilanteessa ja erityisesti uuden perustuslain voimaantulon jälkeen valtuuskunnan säädöspohjaa voidaan pitää riittämättömänä, eikä valtuuskunnan oikeudellinen asema ole yksiselitteinen.

Valtuuskunnan voidaan yhtäältä katsoa olevan oikeudelliselta luonteeltaan yksityinen orgaani. Sen jäsen seurat ovat yksityisoikeudellisia rekisteröityjä yhdistyksiä tai säätiöitä. Valtuuskunnalle valtion talousarviosta osoitettu tuki on jo vuosikymmenten ajan ollut valtionavustusmuotoista. Valtuuskunnan henkilökunnan palvelussuhteet eivät ole valtion virkoja tai tehtäviä, vaikkakin ne ovat kuuluneet valtion eläkelain (280/1966) piiriin. Sikäli kuin Tieteellisten seurain valtuuskuntaa edellä mainituihin perustein olisi pidettävä yksityisoikeudellisena yhteisönä, eivät nykyisen perustuslain mukaan vuodelta 1899 peräisin olevat keisarin ja senaatin päätökset ole riittäviä esimerkiksi antamaan opetusministeriölle valtuuskuntaan kohdistuvia sen sääntöjä ja jäsenistöä koskevia toimivaltuuksia. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaisesti tämä edellyttäisi laissa säädettyä valtuutusta.

Valtuuskunnalla on toisaalta eräitä julkisoikeudellisen yhteisön piirteitä. Se on perustettu julkisen vallan toimenpitein, ja opetusministeriö vahvistaa sen säännöt ja jäsenluettelon. Valtuuskunta vastaa myös eräistä tehtävistä, joita voidaan pitää luonteeltaan julkisina. Tältäkään näkökannalta valtuuskuntaa koskevaa sääntelyä ei voi pitää nykyoloissa riittävänä.

Valtuuskunnan sääntelemätön oikeudellinen asema on ongelmallinen myös valtuuskunnan ja sen omien toimielimien osalta. Valtuuskunta nauttii melko tuntuvaa säännöllistä, joskin harkinnanvaraista valtionavustusta. Valtionavustuksia ja niiden turvin harjoitettavia toimintoja on lisäksi tarkoitus jossain määrin laajentaa. Valtuuskunnan toiminnan volyymin kasvaessa on tarpeen, että valtuuskunnan oikeushenkilöasema ja sen toimielinten oikeudellinen asema ja vastuut ovat selkeät.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Tieteellisten seurain valtuuskunnan oikeudellinen asema ja luonne ovat tulkinnanvaraisia. Val-

tuuskunnan säädöspohja on syytä uudistaa siten, että yhteisön luonne ja oikeushenkilöasema ovat selkeät ja että säädökset täyttävät myös nykyisessä perustuslaissa asetetut edellytykset.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on selkeyttää Tieteellisten seurain valtuuskunnan oikeudellinen asema ja saattaa valtuuskuntaa ja sen järjestysmuotoa koskeva sääntely ajanmukaiselle tasolle. Valtuuskunta tulisi olemaan julkisoikeudellinen yhteisö, jonka asema olisi kuitenkin suhteellisen itsenäinen. Valtuuskunnan tehtävät säilyisivät ennallaan, eli sen tehtävänä olisi edistää tieteellisten seurojen toimintaedellytyksiä ja yhteistyötä sekä kehittää eri tavoin tieteellistä julkaisutoimintaa ja tutkimustulosten levittämistä ja hyväksikäyttöä.

Valtuuskunnan oikeudellisen aseman järjestämiseksi on harkittu kahta vaihtoehtoista ratkaisua. Valtuuskunta voisi organisoitua puhtaasti yhdistyslain (503/1989) mukaan toimivaksi rekisteröidyksi yhdistykseksi tai siitä voitaisiin muodostaa yhdistyslain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu lailla erityistä tarkoitusta varten järjestetty yhteisö. Jälkimmäisen vaihtoehdon kannalta on olennaista, että yhteisöllä osoitetaan olevan sellainen julkinen tehtävä, joka muodostaa riittävän perusteen yhteisön muodostamiselle lainsäädäntötoimin. Tieteellisten seurain valtuuskunnan osalta tällaisena tehtävänä voidaan pitää erityisesti valtuuskunnan hoitamaa tieteellisen kirjallisuuden vaihtokeskus toimintaa. Myös tutkimustiedon levittämiseen liittyviä muita valtuuskunnan tehtäviä voidaan pitää ainakin välillisesti julkisina tehtävinä.

Valtuuskunnan keskeisenä tehtävänä on kehittää tieteellistä tiedonvälitystä ja julkaisutoimintaa. Käytännössä valtuuskunta toteuttaa tätä tehtävää pitämällä yllä erityistä julkaisukeskusta, joka tarjoaa valtuuskunnan jäsenyhteisöille yhteisiä palveluita. Tieteelliset seurat ovat perinteisesti olleet keskeisiä tieteellisen kirjallisuuden ja aikakauslehtien julkaisijoita. Tutkimustulosten julkaiseminen ja sitä kautta tieteellinen julkaisutoiminta ovat kiinteä osa tutkimusprosessia. Näin ollen tieteellisten yhteisöjen julkaisutoimintaa

voidaan pitää elimellisenä osana julkisen vallan ylläpitämää tutkimusjärjestelmää. Tätä kautta myös valtuuskunnan toiminnalla julkaisutoiminnan edistäjänä voidaan katsoa olevan julkisen tehtävän luonne. Valtuuskunta on perinteisesti vastannut Tieteellisen kirjallisuuden vaihtokeskuksen ylläpitämisestä. Vaihtokeskuksen toiminta perustuu julkaisujen kansainvälistä vaihtoa koskevaan Unescon yleissopimukseen vuodelta 1958, johon Suomi on liittynyt vuonna 1967 julkaisujen kansainvälistä vaihtoa koskevan yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä annetulla lailla (35/1967) ja julkaisujen kansainvälistä vaihtoa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta annetulla asetuksella (36/1967). Edellä tarkoitettuun valtiosopimukseen perustuvaa vaihtokeskustoimintaa on pidettävä sellaisena julkisena tehtävänä, joka antaa erityisen perusteen säätää Tieteellisten seurain valtuuskunnasta lailla.

Valtuuskunnan tehtävänä on myös omalta osaltaan edistää tutkimustiedon leviämistä yhteiskunnassa ja sen hyväksikäyttöä kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa ja päätöksenteossa. Tieteestä tiedottaminen ja tieteen kansanomaistaminen ovat tulleet yhä keskeisemmäksi tavoitteeksi myös julkisessa tiedepolitiikassa. Tutkijoiden muodostamilla tieteellisillä yhteisöillä on tässä ollut perinteisesti tärkeä rooli, mikä on ilmennyt myös Tieteellisten seurain valtuuskunnan toiminnassa esimerkiksi Tieteen päivien järjestäjänä.

Valtuuskunnan aseman järjestämistä lainsäädäntötoimin voidaan perustella myös sillä, että itse asiassa valtuuskuntaa jo nykyiselläänkin voidaan pitää eräänlaisena julkisoikeudellisena yhteisönä siitä syystä, että se on perustettu julkisen vallan toimenpitein ja opetusministeriö on vahvistanut yhteisön säännöt ja jäsenluettelon. Sääntely, johon valtuuskunta perustuu, on kuitenkin nykyoloissa riittämätöntä. Valtuuskunnan aseman järjestäminen lainsäädäntötoimin olisi näin ollen luonteva jatko nykytilanteelle.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole taloudellisia vaikutuk-

sia. Tarkoituksena on, että Tieteellisten seurain valtuuskunnan toimintaa rahoitetaan vastaisuudessaakin vuosittain myönnettävällä harkinnanvaraisella valtionavustuksella opetusministeriön käytettävissä olevista tieteen tukemiseen osoitetuista veikkausvoittovaroista. Tieteellisten seurain valtuuskunnalle tul-taisiin, kuten aiemminkin, luovuttamaan sen käytössä olevat tilat vastikkeetta.

3.2 Organisaatio- ja henkilövaikutukset

Ehdotus selkeyttää valtuuskunnan aseman ja antaa sille selkeän oikeushenkilöaseman. Ehdotuksella ei ole vaikutuksia valtuuskunnan palveluksessa olevan henkilöstön asemaan.

4 Asian valmistelu

Esitys perustuu opetusministeriön 2 päivänä kesäkuuta 2005 asettaman työryhmän ehdotukseen (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005/44). Työryhmässä olivat edustettuina opetusministeriö, Tieteellisten seurain valtuuskunta ja valtuuskunnan henkilökunta. Työryhmän ehdotuksesta on saatu lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Tieteellisten seurain valtuuskunnalta ja Patentti- ja rekisterihallitukselta. Oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että valtuuskunnan toimintaan liittyneiden julkisoikeudellisten piirteiden ja valtuuskunnan historiallisen taustan on mahdollista katsoa perustelevan yhdistyksen lainsäädännöllistä järjestämistä. Lisäksi oikeusministeriö katsoi, että työryhmän ehdotusta tulee eräin osin täydentää. Tältä osin lausunnossa esitetyt näkemykset on otettu huomioon. Muilta osin lausunnoissa kannatettiin työryhmän ehdotusta.

5 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tieteellisten seurain valtuuskunnan palveluksessa oleva henkilökunta on kuulunut valtion eläkejärjestelmän piiriin. Eduskunnalle annettavaan uuden valtion eläkelain voimaanpanolakiin on tarkoitus sisällyttää säännökset myös valtuuskunnan henkilöstön eläketurvasta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Tarkoitus. Pykälä sisältäisi säännöksen Tieteellisten seurain valtuuskunnan yleisestä tarkoituksesta. Säännös vastaisi vallitsevaa tilannetta. Valtuuskunnan yleisenä tarkoituksena olisi toimia suomalaisten tieteellisten seurojen yhteistoimintaelimenä ja edistää erityisesti niiden yhteistyötä. Valtuuskunnan erityisenä tarkoituksena olisi edelleenkin edistää tieteellistä tiedonvälitystä sen eri muodoissa ja kehittää tieteellistä julkaisutoimintaa, jossa tieteellisillä seuroilla on merkittävä asema.

2 §. Tehtävät. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin valtuuskunnan tehtävistä. Ne vastaisivat valtuuskunnan nykyisiä tehtäviä. Valtuuskunnan tehtävänä olisi pykälän 1 kohdan mukaan edistää sen jäsenyhteisöinä olevien tieteellisten seurojen yhteistoimintaa ja toimintaedellytyksiä. Käytännössä keskeisenä toimintamuotona olisi kuten tähänkin saakka seurojen käyttöön osoitettujen yhteisten tilojen hallinnointi ja muiden yhteisten palvelujen tarjoaminen jäsenseurojen käyttöön. Samoin sillä on merkittävä asiantuntijarooli tiedepoliittisessa keskustelussa ja päätöksenteossa. Pykälän 2 kohdan mukaan valtuuskunnan toinen tehtäväryhmä liittyy tieteellisen julkaisutoiminnan edistämiseen. Tehtävien joukossa mainitaan erikseen tieteellisen kirjallisuuden kansainväliseen vaihtotoimintaan liittyvä tehtävä, joka perustuu asianomaiseen Unescon yleissopimukseen. Kolmantena tehtäväryhmänä pykälän 3 kohdassa todettaisiin tutkimustiedon tunnetuksi tekemiseen ja tieteen tiedotukseen liittyvät tehtävät.

Ehdotetussa laissa on tarpeen säätää ainoastaan valtuuskunnan päätehtävistä ja erityisesti niistä tehtävistä, joilla voidaan katsoa olevan julkisen tehtävän luonne. Valtuuskunta tulisi lakiehdotuksen mukaan olemaan jul-

kisoikeudellinen yhteisö. Yhdistymisvapauden periaatteen mukaan valtuuskunnan itsemääräämisoikeutta ei kuitenkaan tule rajoittaa enempää kuin sen julkisen tehtävän kannalta on välttämätöntä. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan valtuuskunnalla voisi laissa mainittujen tehtävien lisäksi olla myös muita, yhteisön itsensä hyväksymiin sääntöihin sisältyviä tehtäviä.

3 §. Oikeuskelpoisuus ja kotipaikka. Pykälän 1 momentin mukaan Tieteellisten seurain valtuuskunta olisi itsenäinen oikeushenkilö, joka voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuomioistuimissa ja muun viranomaisen luona. Säännös selkeyttäisi valtuuskunnan oikeudellisen aseman, jota nykyisellään voidaan pitää tukinnanvaraisena.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin valtuuskunnan kotipaikka, joka olisi Helsingin kaupunki.

4 §. Valtuuskunnan jäsenet. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valtuuskunnan jäsenistä, jäsenyydelle asetettavista ehdoista ja jäseneksi hyväksymismenettelystä. Valtuuskunnan jäseniä olisivat tieteelliset seurat ja tiedeakatemit, jotka valtuuskunnasta annetun lain ja valtuuskunnan sääntöjen mukaisesti hyväksytään jäseniksi. Jäsenet hyväksyisi valtuuskunnan kokous.

Valtuuskunnan säännöissä, jotka valtuuskunnan kokous hyväksyy, määrättäisiin tarkemmin edellytykset, jotka jäseneksi hyväksyttävän seuran tulee täyttää. Tarkoitus on, että jäsenyydelle säännöissä asetettavat edellytykset säilyisivät entisen kaltaisina eli jäsenseuran tieteelliseltä toiminnalta edellytettäisiin tiettyä tasoa ja seuran tulisi olla riittävän edustava asianomaisen alan tutkijoiden osalta. Tarkoitus on, ettei opetusministeriö enää vastaisuudessa vahvistaisi valtuuskunnan jäsenluetteloa. Lain voimaantulon yhtey-

dessä valtuuskunnan jäseniksi siirtyisi väit 9 §:n 3 momentin siirtymäsäännöksen mukaan ne yhteisöt, jotka ovat olleet Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäseniä.

5 §. Valtuuskunnan toimielimet. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valtuuskunnan toimielimistä. Toimielimiä olisivat valtuuskunnan kokous ja hallitus. Mahdollisista muista toimielimistä voitaisiin määrätä valtuuskunnan säännöissä. Tällainen voisi olla esimerkiksi, kuten nykyisinkin, julkaisukeskuksen erillinen johtokunta.

Valtuuskunnan ylintä päätösvaltaa käyttäisi valtuuskunnan kokous, johon kullakin jäsenyhteisöllä olisi oikeus nimetä yksi edustaja.

Valtuuskunnan hallintoa ja sen asioita hoitaisi ja valtuuskuntaa edustaisi hallitus, jonka valitsee tai vahvistaa valtuuskunnan kokous siten kuin säännöissä tarkemmin määrätään. Tarkoituksena on, että tiedeakatemioiden voisi edelleen olla säännöissä määrätty oikeus nimetä edustajansa valtuuskunnan hallitukseen. Ehdotetun 8 §:n mukaisesti hallituksen osalta olisivat lisäksi soveltuvin osin voimassa yhdistyslain 35 §:n säännökset.

Valtuuskunnan toimielimien osalta noudatettaisiin 6 §:n nojalla muutoin yhdistyslain säännöksiä.

6 §. Valtuuskunnan kokouksessa päätettävät asiat. Valtuuskuntaan ja sen toimielimiin tultaisiin pääosin soveltamaan ehdotetun 8 §:n mukaan yhdistyslain säännöksiä. Lakiin ehdotetaan kuitenkin otettavaksi säännös valtuuskunnan ylimmän toimielimen eli valtuuskunnan kokouksen tehtävistä. Sisällöllisesti säännös vastaisi pääosin sitä, mitä yhdistyslain 23 §:ssä yhdistyksen kokouksen tehtävistä säädetään. Kokous päättäisi valtuuskunnan sääntöjen hyväksymisestä ja muuttamisesta, hallituksen, sen jäsenten ja tilintarkastajien valitsemisesta ja erottamisesta, toimintasuunnitelman ja talousarvion hyväksymisestä, toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä sekä jäsenseurojen hyväksymisestä ja erottamisesta. Opetusministeriö ei enää vastaisuudessa vahvistaisi valtuuskunnan sääntöjä.

7 §. Kirjanpito ja tilintarkastus. Pykälässä säädettäisiin Tieteellisten seurain valtuuskunnan kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta.

Valtuuskunta olisi kirjanpitovelvollinen, ja sen kirjanpitoon sovellettaisiin kirjanpitolakia (1336/1997) ja tilintarkastukseen tilintarkastuslakia (936/1994). Valtuuskunnalla olisi kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Vähintään yhden tilintarkastajan ja yhden varatilintarkastajan tulisi olla KHT- tai HTM-tilintarkastajia.

8 §. Yhdistyslain säännösten soveltaminen. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi tarpeelliset viittaussäännökset yhdistyslakiin. Tieteellisten seurain valtuuskunnasta annettavaan lakiin on syytä ottaa vain välttämättömät valtuuskunnan erityispiirteistä johtuvat säännökset. Muilta osin on pidettävä riittävänä ja yhdistymisvapauden periaatteen mukaisena, että valtuuskuntaan sovellettaisiin yhdistyslain säännöksiä. Yhdistyslain 2 §:n 2 momentin mukaan yhteisöön, joka on järjestetty lailla tai asetuksella erityistä tarkoitusta varten, sovelletaan yhdistyslakia vain sikäli kuin niin erikseen säädetään. Tieteellisten seurain valtuuskuntaan tulisivat sovellettavaksi yhdistyslain säännökset jäsenten henkilökohtaisesta vastuusta (6 §:n 2 momentti), yhdistyksen säännöissä mainittavista asioista (8 §), kaksikielisyydestä (9 §), jäsenluettelosta (11 §), jäseneksi liittymisestä (12 §), yhdistyksestä eroamisesta (13 §), yhdistyksestä erottamisesta (14 §) sekä erottamismenettelystä (15 §), yhdistyksen kokouksesta (20 §) sekä sen kokouskutsusta (24 §), jäsenen, hallituksen jäsenen ja yhdistyksen hallintoon kuuluvan esteellisyydestä (26 §), päätöksenteojärjestyksestä (27 §), vaaleista (28 §) sekä vaalien toimittamisesta (29 §) ja äänestys- ja vaalijärjestyksestä (30 §), pöytäkirjasta (31 §), päätöksen moitteenvapaisuudesta (32 §) ja mitättömyydestä (33 §), täytäntöönpanokielosta (34 §), hallituksesta (35 §:n 1 ja 2 momentti), nimenkirjoittajista (36 §), esteellisyydestä (37 §) ja vahingonkorvausvelvollisuudesta (39 §).

9 §. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Lain voimaantulon jälkeen uuden Tieteellisten seurain valtuuskunnan järjestäytymisen, uusien sääntöjen hyväksyminen ja rekisteröiminen sekä valtuuskunnan toimielimien valinta kestää joitakin kuukausia. Tämän vuoksi pykälän 2 momentissa ehdotetaan

säädettäväksi, että tämän siirtymäajan valtuuskunnan toiminnassa noudatettaisiin Tieteellisten seurain valtuuskunnan aiempia sääntöjä ja että valtuuskunnan toimieliminä toimisivat aiemman valtuuskunnan toimielimet.

Pykälän 3 momentin mukaan aiemman Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenyhteisöt tulisivat ilman eri toimenpiteitä uuden valtuuskunnan jäseniksi. Jäsenyhteisö, joka ei hyväksy uuden valtuuskunnan sääntöjä,

voisi kuitenkin välittömästi erota valtuuskunnasta.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Tieteellisten seurain valtuuskunnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tarkoitus

Tieteellisten yhteisöjen yhteistoiminnan ja tieteellisen tiedonvälityksen edistämistä varten on Tieteellisten seurain valtuuskunta.

2 §

Tehtävät

Valtuuskunnan tehtävänä on:

- 1) edistää valtuuskunnan jäsenyhteisöjen yhteistyötä ja tukea niiden toimintaedellytyksiä;
- 2) kehittää tieteellisen tiedon välitystä ja julkaisutoimintaa sekä hoitaa tieteellisen kirjallisuuden kansainvälistä vaihtoa;
- 3) edistää tutkimustiedon tunnetuksi tekemistä ja sen käyttöä yhteiskunnassa; sekä
- 4) hoitaa muut valtuuskunnalle sen säännöissä määrätyt tehtävät.

3 §

Oikeuskelpoisuus ja kotipaikka

Valtuuskunta voi tehtävänsä hoitamista varten hankkia nimiinsä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia, toimia asianosaisena viranomaismenettelyssä sekä kantaa ja vastata tuomioistuimissa.

Valtuuskunnan kotipaikka on Helsingin kaupunki.

4 §

Valtuuskunnan jäsenet

Valtuuskunnan muodostavat ne tieteelliset yhteisöt, jotka tämän lain ja valtuuskunnan sääntöjen mukaisesti hyväksytään valtuuskunnan jäseniksi.

Valtuuskunnan jäseneksi voidaan hyväksyä yhteisö, joka täyttää tieteellisen ja muun toiminnan osalta valtuuskunnan säännöissä määrätyt perusteet. Jäsenet hyväksyy valtuuskunnan kokous.

5 §

Valtuuskunnan toimielimet

Valtuuskunnan toimielimiä ovat valtuuskunnan kokous ja hallitus. Valtuuskunnalla voi olla myös muita toimielimiä siten kuin säännöissä määrätään.

Valtuuskunnan kokoukseen valitsevat jäsenyhteisöt kukin yhden edustajan.

Valtuuskunnan hallituksessa on 15 jäsentä ja heillä varajäsenet, jotka valtuuskunnan kokous valitsee tai vahvistaa siten kuin säännöissä määrätään.

6 §

Valtuuskunnan kokouksessa päätettävät asiat

- Valtuuskunnan kokouksessa on päätettävä:
- 1) valtuuskunnan sääntöjen hyväksymisestä ja muuttamisesta;
 - 2) hallituksen, sen jäsenten ja tilintarkastajien valitsemisesta ja erottamisesta;

3) toimintasuunnitelman ja talousarvion hyväksymisestä;

4) toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen vahvistamisesta sekä vastuuvapauden myöntämisestä;

5) jäsenseurojen hyväksymisestä ja erottamisesta; sekä

6) muista asioista, jotka sääntöjen mukaan kuuluvat valtuuskunnan kokoukselle.

7 §

Kirjanpito ja tilintarkastus

Valtuuskunta on kirjanpitovelvollinen, ja sen kirjanpitoon sovelletaan kirjanpitolakia (1336/1997)

Valtuuskunnalla tulee olla kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Vähintään yhden tilintarkastajan ja yhden varatilintarkastajan tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia. Muilta osin tilintarkastukseen sovelletaan tilintarkastuslakia (936/1994).

8 §

Yhdistyslain säännösten soveltaminen

Valtuuskunnasta, sen säännöistä, hallinnos-

ta, päätöksenteosta ja jäsenistä on soveltuvin osin voimassa, mitä yhdistyslain (503/1989) 6 §:n 2 momentissa, 8, 9, 11—15, 20, 24, 26—34 §:ssä, 35 §:n 1 ja 2 momentissa, sekä 36, 37 ja 39 §:ssä säädetään.

9 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2007.

Ennen tässä laissa tarkoitettujen sääntöjen voimaantuloa noudatetaan lain voimaan tullessa voimassa olleita Tieteellisten seurain valtuuskunnan sääntöjä. Lain voimaan tullessa toimivien Tieteellisten seurain valtuuskunnan toimielimien toimikausi jatkuu, kunnes uudet toimielimet on tämän lain ja uusien sääntöjen mukaisesti valittu.

Ne tieteelliset yhteisöt, jotka ovat valtuuskunnan jäseniä lain voimaan tullessa, siirtyvät tässä laissa tarkoitetun valtuuskunnan jäsenyhteisöiksi. Yhteisöllä, joka ei hyväksy valtuuskunnan sääntöjä, on oikeus välittömästi erota valtuuskunnasta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 18 päivänä elokuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Saarela*